

Oleksandr Kovalchuk
Zhytomyr National Agroecological University – Ukraine

Інституційні можливості розвитку агробізнесу в умовах реалізації угоди про асоціацію між Україною та ЄС

Резюме

В статті досліджуються можливості доступу українських сільськогосподарських товарів до європейського ринку після підписання і ратифікації Угоди про асоціацію між ЄС та Україною. Проаналізовано основні інструменти, які використовує ЄС при регулюванні спільного ринку та доступу до нього (тарифні і нетарифні, санітарно-фітосанітарні, адміністративні та інші заходи). Виокремлено окремі перешкоди, які можуть трапитись на шляху української агропродовольчої продукції до європейського ринку.

Ключові слова: угода, асоціація, зона вільної торгівлі, агробізнес, квота, мито, бар'єри, преференції, стандарти.

Коды JEL: Q13

Вступ

Спільний ринок Євросоюзу є найбільшим у світі. Сприятливі умови для відкриття і ведення бізнесу, відсутність бар'єрів для торгівлі, руху трудових ресурсів і капіталу представляє величезні можливості для економічного зростання країн-членів ЄС. Більше наповнення національних бюджетів сприяє кращому соціальному захисту, якісній медицині, освіті, інфраструктурі. В свою чергу створення сприятливого середовища для бізнесу створює нові робочі місця.

Угоди про асоціацію з ЄС регламентують умови співпраці між країнами ЄС та іншими країнами у економічній, політичній, соціальній, культурній та інших сферах. На сучасному етапі 19 країн світу співпрацюють з ЄС в рамках угод про асоціацію. Тексти угод не мають єдиного стандарту і для кожної країни вони розроблялись індивідуально залежно від глибини співпраці, перспектив членства в ЄС і т.д. Перед приєднанням до Євросоюзу (перша хвиля – 1 травня 2004 р. десять країн: Польща, Чехія, Словаччина, Угорщина, Словенія, Мальта, Кіпр, Латвія, Литва та Естонія; друга – 1 січня 2007 р.: Болгарія та Румунія) у багатьох країнах були побоювання щодо того, чи вистоять їхні національні економіки у відкритій конкуренції з економіками так званих «старих» держав-членів. Адже, незважаючи на багаторічні реформи, різниця в рівні економічного розвитку залишалася на час вступу суттєвою. Країни, що приєдналися до ЄС 1 травня 2004 р., склали 21% його населення, проте їх частка

в сукупному ВВП ЄС-25 була лише 7% [1]. Успішне економічне зростання 12 країн, що вступили в ЄС у 2004 р. та 2007 р. засвідчують відповідні макроекономічні показники. Всі держави продемонстрували з того часу значний економічний підйом, збільшення обсягів торгівлі та залучення інвестицій [2].

Після приєднання до Євросоюзу, завдяки реформам і участі в єдиному ринку нові країни-члени стали виробляти якісні товари, які стало можливим продавати в інші держави світу. Швидко зросли обсяги експорту нових країн-членів. Експортний бум добре демонструє зростання співвідношення обсягів експорту на душу населення. Наприклад, у Словаччині в 2004 р. ця цифра становила 7,8 тис. доларів США, а 2011 р. – вже 15,8 тис. дол. США, в Естонії – 6,5 та 15,1 тис. відповідно, в Чехії – 7 та 15 тис. дол. США.

21 березня 2014 р. Президентом України підписано політичну частину Угоди про асоціацію між Україною та ЄС, а 27 червня в рамках саміту ЄС -економічну. 16 вересня 2014 р. Угода про асоціацію була одночасно ратифікована Верховною Радою та Європейським парламентом. Інтеграція України в європейський економічний простір розглядається як стратегічний орієнтир і системоутворювальний чинник державно-правового розвитку. Угода про асоціацію між Україною та ЄС за рівнем своєї амбітності виходить далеко за рамки подібних угод, укладених свого часу Євросоюзом з країнами Центральної та Східної Європи, та закладає нову філософію відносин між Україною та ЄС – перехід від принципів партнерства та співробітництва на якісно новий рівень – до політичної асоціації та економічної інтеграції.

Основні частини Угоди присвячені ключовим реформам, економічному відновленню та зростанню, а також урядуванню та секторальній співпраці у сферах енергетики, сільського господарства, транспорту, охорони довкілля, промисловості, соціального розвитку і соціального захисту, рівності прав, захисту споживачів, освіти, молоді та культури. Також Угода приділяє особливу увагу цінностям і принципам: демократії та верховенству права, повазі до прав людини та засадничих свобод, належному урядуванню, ринковій економіці та збалансованому розвитку.

Інструментами для цього є відкриття ринків шляхом послідовного скасування митних тарифів, надання безмитного доступу в рамках квот, а також масштабна гармонізація українського законодавства, норм та стандартів з тими, що діють у ЄС у різних прямо або опосередковано пов'язаних із торгівлею секторах. Автономний преференційний торговий режим ЄС для України - ініціатива ЄС, метою якої є одностороннє зменшення або скасування митних зборів ЄС на товари, що походять з нашої країни.

1. Основи Європейського права. Інституційний механізм співробітництва України та Європейського Союзу визначається ст. 460-470 Розділу VII «Інституційні, загальні та прикінцеві положення», а також окремими статтями інших розділів Угоди [14].

Вказаними нормами запроваджується розгалужена організаційна модель двостороннього співробітництва, покликана забезпечити виконання положень Угоди. Зокрема, передбачається, що спільними органами є саміти сторін угоди, Рада асоціації, Комітет асоціації, Парламентський комітет асоціації, Платформа громадянського суспільства. Передбачається також можливість заснування будь-якого спеціального комітету чи органу у конкретних сферах, які необхідні для виконання даної Угоди (ч. 2 ст. 466).

В основі системи спільних органів, передбаченої Угодою про асоціацію між Україною та ЄС, як і іншими подібними міжнародними договорами Союзу з третіми державами, лежить модель інституцій ЄС, але з обмеженими функціями: саміт асоціації – Європейська Рада; Рада асоціації – Рада ЄС; Комітет асоціації – Європейська комісія; Парламентський комітет асоціації – Європейський парламент [10]. Саміт сторін угоди – це політичний орган, що забезпечує координацію України і ЄС на найвищому рівні. Чітких юрисдикційних повноважень саміт не має. Пунктом 1 ст. 460 Угоди зазначається, що під час самітів «здійснюється загальний нагляд за виконанням положень Угоди, а також обговорення будь-яких двосторонніх або міжнародних питань, що становлять взаємний інтерес».

В Європейському Союзі нормативно-правові акти приймають три інституції: Європейський парламент спільно з Радою, Рада та Комісія. Проте, деякі інші органи ЄС також можуть ухвалювати правові акти нормативного характеру (наприклад, Європейський центральний банк) в силу власних повноважень, наданих установчим договором, або на підставі делегованих повноважень. Ст. 288 Договору про функціонування Європейського Союзу визначає, що для виконання повноважень Союзу установи ухвалюють регламенти, директиви, рішення, рекомендації та висновки [11].

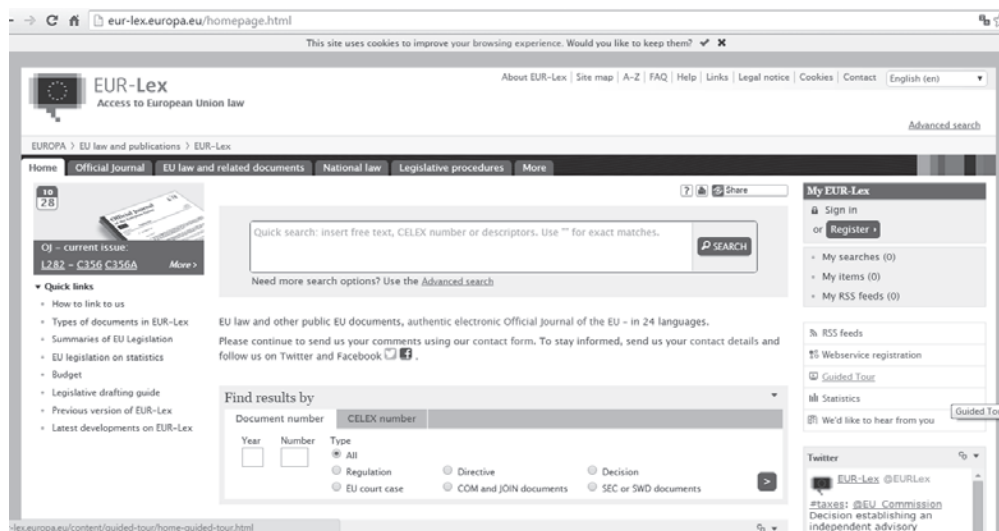
Регламенти є прямою нормою права ЄС, вони мають обов'язкову юридичну силу на всій території ЄС, на одному рівні з національним законодавством. Директиви направляються на національний рівень для адаптації та імплементації в якості національного законодавства, а рішення використовуються в особливих випадках із залученням окремих органів чи осіб.

Директиви ЄС як правило містять визначені кінцеві результати, які повинні бути досягнуті в кожній державі-члені. Національні влади повинні адаптувати свої закони, щоб досягти даних цілей і самі вирішують в який спосіб їх реалізувати. Директиви можуть стосуватися однієї, декількох, або всіх країн-членів ЄС. Кожна директива визначає дату, до якої національні закони повинні бути адаптовані, дає національним органам влади простір для маневрування у часі, можливість урахування національних особливостей та реального стану речей. Директиви використовуються для приведення національних законодавств до загального розуміння і трактування, особливо в питаннях функціонування єдиного ринку (наприклад, стандарти безпеки продукції тощо). Рішення є нормативним документом ЄС, що стосується конкретних випадків, припи-

суючи органам державної влади та/або приватним особам виконання/припинення певних видів робіт, надання/припинення повноважень. Всі нормативні документи ЄС однією з 24 мов можна відшукати на сайті <http://eur-lex.europa.eu/homepage.html> (рис. 1).

Рис. 1

Нормативна база функціонування ЄС

Джерело: <http://eur-lex.europa.eu/homepage.html> [доступ: 01.2016].

Незважаючи на те, що гармонізація європейського законодавства між всіма країнами – членами ЄС триває досі, переважна більшість законів і правил, що стосуються продуктів харчування, вже узгоджені на всій території ЄС. У випадках, коли загальноєвропейське законодавство неповне або відсутнє, зазвичай застосовується національне законодавство, що в окремих випадках пояснює окремі відмінності в трактуванні тих чи інших норм в різних країнах-членах.

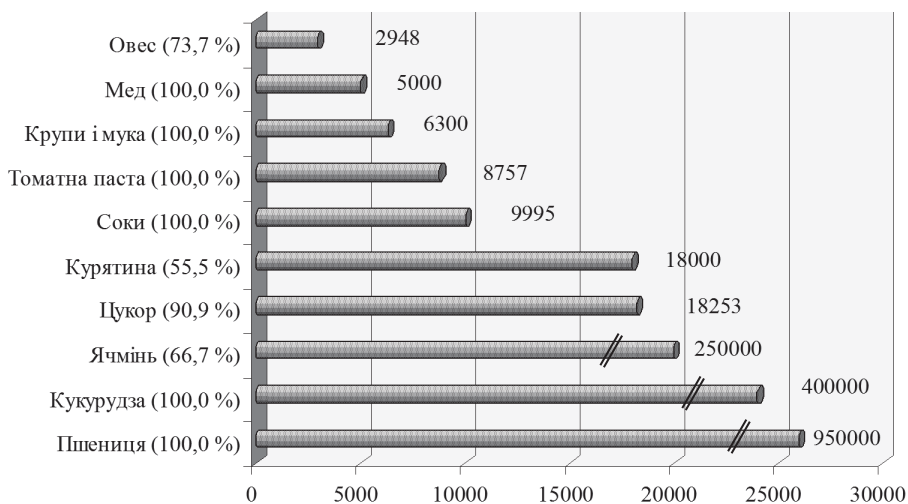
2. Розвиток агробізнесу після підписання Угоди. Відповідно до Угоди про Асоціацію між Україною та ЄС, останній запровадив одностороннє зниження мит на українські товари в якості тимчасового заходу для підтримки української економіки одразу після її підписання. Мита на імпорт європейських товарів в Україну зменшуватимуться поступово, протягом 5-10 років починаючи з 1-го січня 2016 р. (для кожної групи товарів розроблений окремий графік зниження митних тарифів). Це дасть змогу українському агробізнесу підготуватись до конкуренції з європейськими товарами. Однак, скасування ввізного мита не означає, що продукція автоматично вважається такою, що відповідає стандартам ЄС.

ЄС встановив тарифні квоти на 30 видів сільськогосподарської продукції: молоко, яловичина і т.д. Повний перелік квот прописано у Доповненні А до Угоди [13]. Тарифне квотування не означає заборону на експорт в ЄС більших обсягів продукції. Український агробізнес може постачати товари відповідної якості і понад тарифну квоту, але дані обсяги будуть обкладатися звичайними митами. Україна також встановила тарифні квоти на ввезення окремих видів продукції, в тому числі й сільськогосподарської (свинина, цукор, м'ясо птиці). Україна експортує в ЄС продукцію 226 виробників (61 – промисловий пух, 41 – технічний казеїн, 34 – шкіра тварин, 29 – корми для домашніх тварин, 22 – мед і продукція бджільництва, 15 – риба і рибні продукти, 4 – курятина, 2 – яйця, 19 – інша агропродукція) [4]. Експорт агропродукції в рамках встановлених квот становить п'яту частину від загального у ЄС.

Станом на 14.10.2015 р. Україною повністю використані квоти на експорт до країн ЄС меду, ячмінної крупи, оброблених томатів, пшениці, кукурудзи та виноградного і яблучного соків [15]. Порівняно з минулим роком, суттєво зросло використання квот на цукор +93,0%, овес +74,0%, ячмінь + 69,0% та солоду +44,0% (рис. 2).

Рис. 2

Використання експортних квот ЄС, т (%)

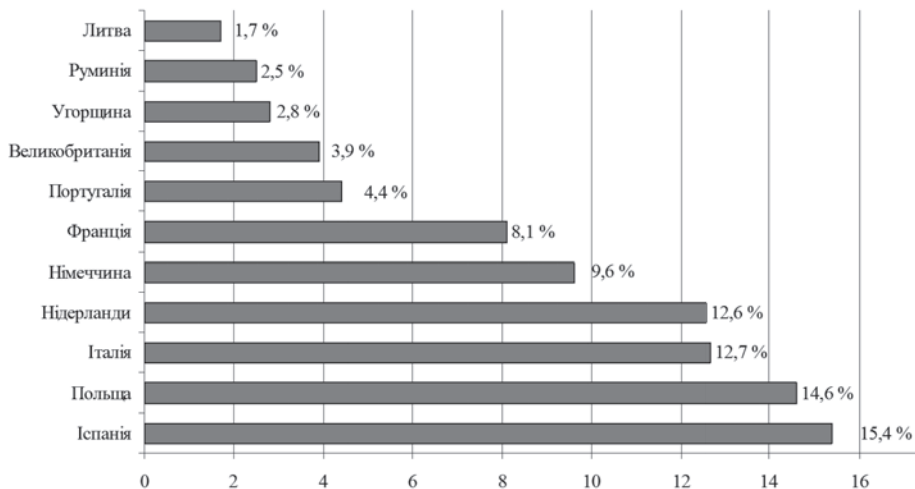
Джерело: [4, с. 3].

Збільшення обсягів експорту цукру до ЄС пояснюється перевиробництвом даного виду продукції минулого року в Україні та високим рівнем перехідних залишків. На наступний рік очікувати використання цієї квоти не варто через низьке виробництво продукції в поточному році. Нарощення поставок ячменю зумовлене збільшенням

кількості ліцензій на даний вид продукції. У 2014 р. частка ЄС складала 0,4% від всього експорту ячменю з України. Збільшення обсягів експорту вівсу зумовлено переорієнтацією ринків збуту цієї культури. У 2014 р. з 9 тис. т поставок за кордон, 7,7 тис. т (86%) припадало на країни Азії. Збільшення експорту солоду в ЄС також пояснюється переорієнтацією ринків збуту, який минулого року в основному вивозився в країни СНД, зокрема, у Росію [15]. Лідерами по зовнішньоторговельному обороту є Іспанія, Польща, Італія та Нідерланди (рис. 3).

Рис. 3

Структура зовнішньоторговельного обороту України з країнами ЄС

Джерело: [16, с. 123-126].

Використання тарифних квот відбувається за двома механізмами: 1) для переважної більшості товарів – за принципом «живої черги» (first come, first served), 2) для обмеженого переліку товарів – імпортер з ЄС має отримати ліцензії у відповідних органах ЄС. В будь-якому разі саме партнер з ЄС складає заявку на використання квоти та реєструє її у відповідній службі ЄС [13]. Український виробник не бере безпосередньої участі у даному процесі. Повний перелік товарів та обсяги тарифних квот наведено у Доповненні до Додатку I-A до Угоди [9]. Актуальний залишок тарифних квот за різними видами товарів, що здійснюються в режимі first come, first served, щоденно розміщується на сайті Європейської комісії (рис. 4).

Повну інформацію про податкові ставки і спеціальні вимоги для конкретних груп товарів, що існують в різних країнах-членах ЄС, можна отримати з онлайн-сервісу My ex-

port: http://exporthelp.europa.eu/thdapp/display.htm?page=form%2fform_MyExport.html&docType=main&languageId=en [5].

Рис. 4

Система інформування залишку тарифних квот ЄС

Tariff publication: Search on origins

Origin: Ukraine

Order number: [input] List Validity period (start date in): 2016 2015 2014 2013 2012

Critical: Not specified

Status: None

Search

1 - 20 / 27 Next

Order number	Origins	Start date	End date	Balance	
093050	Ukraine	01-01-2015	31-12-2015	1500000 Kilogram	[Details]
093051	Ukraine	01-01-2015	31-12-2015	0 Kilogram	[Details]

Джерело: http://bit.ly/EU_Quotas [доступ: 01.2016].

Спеціалісти компанії «Baker Tilly» підрахували, що умови Угоди дозволять українським аграріям та виробникам харчової промисловості щорічно економити від експорту своєї продукції в ЄС біля € 487 млн за рахунок відсутності мит [7]. При цьому аграрії (експортери сільськогосподарської продукції) зможуть заощадити 330 млн євро. Експортерам кукурудзи до 2019 р. вдасться заощаджувати 61,1 млн євро, а виробникам плодівих соків – 36,8 млн євро. Для розрахунку економії використовувався реальний обсяг експорту продукції АПК за 2013 р. і існуючі ставки імпорتنних мит ЄС.

В рамках Угоди між Україною та Європейським Союзом сторони домовились уніфікувати систему контролю при ввезенні та вивезенні продуктів харчування. З часом, передбачається, що відповідність українським стандартам та наявність дозволів Державної фітосанітарної служби означатиме дозвіл експортувати до ЄС, і навпаки. Однак, сьогодні аби мати змогу експортувати, необхідно мати дозволи ЄС за кожною товарною позицією.

Основним принципом концепції єдиного ринку є «принцип взаємного визнання», тобто гарантування, що всі продукти харчування, які виробляються в ЄС або імпортуються з третьої країни, можуть вільно пересуватися по всій території ЄС, якщо вони відповідають визначеним вимогам.

3. Особливості створення Глибокої та всеосяжної зони вільної торгівлі. Важливим елементом Угоди про асоціацію між Україною та ЄС є положення про створення поглибленої та всеохоплюючої зони вільної торгівлі (ЗВТ). Вимоги даного положення виписані у 15 главах, 25 додатках та 2 протоколах Угоди про Асоціацію. Ними передбачено суттєву лібералізацію торгівлі (усунення тарифів та квот) між сторонами, гармонізацію законодавства і нормативно-регуляторної бази.

Робота над створення ЗВТ, серед іншого, полягатиме у:

- скасуванні Україною та ЄС ввізних мит на більшість товарів, що імпортуються на ринки один одного;
- запровадженні правил визначення походження товарів, які є одним із елементів застосування торговельних преференцій;
- приведенні Україною своїх технічних регламентів, процедур, санітарних та фітосанітарних заходів і заходів щодо безпеки харчових продуктів у відповідність з європейськими, завдяки чому українські промислові товари, сільськогосподарська та харчова продукція не потребуватимуть додаткової сертифікації в ЄС [3];
- встановленні сторонами найбільш сприятливих умов доступу до своїх ринків послуг;
- запровадженні Україною правил ЄС у сфері державних закупівель, що дозволить поступово відкрити для України ринок державних закупівель ЄС [6];
- спрощенні митних процедур та попередженні шахрайства, контрабанди, інших правопорушень у сфері транскордонного переміщення вантажів;
- посиленні Україною захисту прав інтелектуальної власності.

Підписання Україною та Європейським Союзом Угоди про Глибоку та всеосяжну зону вільної торгівлі, для нашої країни одночасно є одним із найбільших надбань (з точки зору формування світоглядних перспектив та суспільного розвитку) і викликом (з точки зору забезпечення економічного зростання країни, пошуку внутрішніх джерел та спонукальних мотивів). До останніх ми можемо сміливо віднести необхідність всіх галузей економіки України бути готовими до підвищення рівня конкуренції за вітчизняного та європейського споживача, в якій вирішальне значення матиме не лише ціна та якість, але й ряд психологічних аспектів, таких як довіра та уподобання.

Розділ 4 Угоди про асоціацію – у якому йдеться про встановлення ГВ ЗВТ – має вступити у силу 1 січня 2016 р. Тому завданням держави є зближення законодавства до директив і регламентів ЄС, запровадження і контроль дотримання (адміністрування) даних норм та виховання фахівців відповідного рівня в державному секторі,

а виробників - взяти на себе відповідальність за дотримання вимог щодо безпечності продукції, дотримання виробничих та управлінських процедур, розуміння специфіки споживчих уподобань в ЄС, пошук відповідних контрагентів, і закріплення на європейському ринку.

Висновки

На початку 1991 р. Європейський Союз підписав перші «європейські угоди» з Польщею та Угорщиною. Незабаром такі ж документи було підписано з рештою країн центральної та східної Європи, що приєдналися до ЄС 2004 та 2007 рр. Слід зазначити, що ні 01.05.2004 р., ні 01.01.2007-го не стали чарівною паличкою, яка вмить перенесла держави п'ятого розширення в іншу реальність, 12 країн тривалий час готувалися до приєднання до ЄС. Європейські угоди були подібні до Угоди про асоціацію між Євросоюзом та Україною. Завдяки їм відбулася поступова лібералізація торгівлі між ЄС та кандидатами на вступ до нього. Угоди було адаптовано до специфіки кожної країни, водночас вони містили спільні для всіх політичні, економічні та комерційні цілі та формували рамки для імплементації реформ, необхідних для вступу до ЄС. Торговельні положення європейських угод було спрямовано на поступове, протягом 10 років створення зон вільної торгівлі між ЄС та кожною країною. У даних документах було визначено механізми діалогу між національними урядами та інституціями ЄС. У результаті на час вступу цих держав до ЄС торгівлю з ними було майже цілком лібералізовано.

Угода про асоціацію між Україною і ЄС не принесе швидкої вигоди, більше того, вимагатиме від агробізнесу активних дій і, можливо, додаткових інвестицій. Однак вона відкриває для українського бізнесу можливість вийти за рамки внутрішнього виробника і стати частиною європейської бізнес-спільноти.

Положення Угоди передбачають досягнення українськими компаніями європейських стандартів щодо якості та безпечності продукції. Вироблена за такими стандартами продукція може безперешкодно потрапити на європейський ринок, а отже відкриває перед виробниками нові можливості для розвитку та зростання. Угода передбачає, що з часом вимоги до виробництва та якості продукції на українському ринку зміняться у відповідності з вимогами ЄС, що зрівняє «правила гри» для всіх.

Результатами запровадження ЗВТ між Україною та ЄС повинні стати тісна економічна інтеграція, створення практично таких же умов для торгівлі між Україною та ЄС, що мають місце у торгівлі всередині Союзу, покращення інвестиційного клімату та прозоріші правила ведення бізнесу в Україні, збільшення вибору, підвищення безпечності та якості товарів, зниження цін для українських споживачів, доступ українських підприємств, крім ринку ЄС, до ринків третіх країн у зв'язку з переходом на прийняті в усьому світі стандарти.

Література

1. *10-річчя розширення ЄС 2004* (Представництво ЄС в Україні, Київ, ТОВ «Август Трейд», 2014, 18 с.
2. *Agriculture in the EU. Statistical and Economic Information Report 2013*. European Union, 2014, 337 p.
3. Regulation (EC) No 764/2008 of the European Parliament and of the Council of 9 July 2008 laying down procedures relating to the application of certain national technical rules to products lawfully marketed in another Member State and repealing Decision No 3052/95/EC <http://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/TXT/?qid=1414949201728&uri=CELEX:32008R0764>
4. Бровинская, М. *Житниці Європи: як українські аграрії пробирються на ринок ЄС*. (М. Бровинская [Електронний ресурс]). Режим доступу: <http://www.liga.net/projects/agrarians/>
5. *Гид експортера: какие документы и процедуры нужны для экспорта продукции в ЕС* [Електронний ресурс]. Режим доступу: <http://www.bakertilly.ua/ru/news/id680>.
6. *Державні закупівлі в країнах-членах Європейського Союзу*. (Урядовий офіс з питань європейської інтеграції Секретаріату Кабінету Міністрів України), Київ, КМУ, 2015, 5 с.
7. Драгун, Д. *Сколько миллионов евро сэкономят украинские аграрии от экспорта в Европу?* [Електронний ресурс]. Режим доступу: <http://www.bakertilly.ua/ru/news/id622>.
8. Зінчук, Т. О. *Проблеми адаптації аграрного сектору економіки до умов Угоди про зону вільної торгівлі Україна–ЄС* (Т. О. Зінчук, Економіка АПК, 2015, № 5, с. 79–87, http://ir.znau.edu.ua/bitstream/123456789/2482/1/Ес%20АПК_2015_5_79-87.pdf).
9. *Індикативна сукупність тарифних квот для імпорту в Європейський Союз* (Доповнення до Додатка 1-А Угоди про асоціацію з ЄС) [Електронний ресурс]. Режим доступу: http://www.kmu.gov.ua/docs/EA/Annexes_title_IV/01_Annexes_Appendix%20I-A.pdf
10. Ковальчук, О. Д. *Особливості інституційного механізму співробітництва України та ЄС* (О. Д. Ковальчук, Кооперативні читання: 2015 р. всеукраїн. наук.-практ. конф., 3 квітня 2015 р., Житомир, Вид-во «ЖНАЕУ», 2015, с. 147–151).
11. Консолідовані версії Договору про Європейський Союз та Договору про функціонування Європейського Союзу (2010/С 83/01) (Міністерство Юстиції України) [Електронний ресурс]. Режим доступу: www.minjust.gov.ua/file/23491.
12. *Про схвалення Концепції розвитку сільських територій* (Розпорядження КМУ від 23 вересня 2015 р. № 995-р [Електронний ресурс]. Режим доступу: <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/995-2015-%D1%80>).
13. *Угода про асоціацію з ЄС: на що сподіватися аграріям (Бізнес по-Європейськи: путівник для малого та середнього бізнесу)*. [Електронний ресурс]. Режим доступу: <http://europa-torgivlia.org.ua/agreement-for-agrarians/>.
14. *Угода про асоціацію між Україною та Європейським Союзом* (Урядовий портал). Режим доступу: http://www.kmu.gov.ua/control/uk/publish/article?art_id=248387631.
15. *Україна збільшила використання експортних квот в ЄС* (Український клуб аграрного бізнесу). [Електронний ресурс]. Режим доступу: http://ucab.ua/ua/pres_sluzhba/novosti/ukraina_zbilshila_vikoristannya_kvot_v_es/?category=29779#
16. *Україна у цифрах 2014. Статистичний збірник*. (За ред. І. М. Жук, Київ, Державна служба статистики України, 2015, 239 с.

Instytucjonalne możliwości rozwoju agrobiznesu w warunkach realizacji umowy stowarzyszeniowej między Ukrainą i UE

Streszczenie

W artykule zbadano możliwości dostępu ukraińskich produktów rolno-spożywczych na rynek europejski po podpisaniu i ratyfikowaniu umowy stowarzyszeniowej między UE a Ukrainą. Dokonano analizy podstawowych narzędzi zastosowanych przez UE do regulowania wspólnego rynku i dostępu do niego (środki taryfowe i pozataryfowe, sanitarne i fitosanitarne, administracyjne i inne). Określono pewne przeszkody, które mogą wystąpić na drodze ukraińskich produktów rolno-spożywczych na rynek europejski.

Słowa kluczowe: umowa, stowarzyszenie, strefa wolnego handlu, agrobiznes, kwota, cło, bariery, preferencje, normy.

Kod JEL: Q130

Institutional Opportunities of Agribusiness Development in Conditions of the Implementation of Association between Ukraine and the EU Agreement

Summary

The possibilities of access of Ukrainian agricultural products to the European market after the signing and ratification of the Association Agreement between the EU and Ukraine are researched in the article. The basic instruments used by the EU in regulating the single market and access to it (tariff and non-tariff, sanitary and phytosanitary, administrative, and other measures) are analysed. Some obstacles that may occur on the way of Ukrainian agri-food products to the European market are determined.

Key words: agreement, association, free trade area, agribusiness, quota, customs, barriers, preferences, standards.

JEL code: Q130

Институциональные возможности развития агробизнеса в условиях выполнения Договора об ассоциации Украины с ЕС

Резюме

В статье изучаются возможности доступа сельскохозяйственных товаров к европейскому рынку после подписания и ратификации Договора об ассоциации ЕС с Украиной. Проанализированы основные инструменты, используемые ЕС при регулировании общего рынка и до-

ступа к нему (тарифные и нетарифные, санитарно-фитосанитарные, административные и другие меры). Определены некоторые препятствия, которые могут выступить на пути украинской сельскохозяйственной продукции к европейскому рынку.

Ключевые слова: договор, ассоциация, зона свободной торговли, агробизнес, квота, пошлина, барьеры, преференции, стандарты.

Код JEL: Q130

Artykuł nadesłany do redakcji w styczniu 2016 roku.

© All rights reserved

Afiliacja:

Oleksandr Kovalchuk, Ph.D., Associate Professor

Zhytomyr National Agroecological University

Staryi boulevard 7

Zhytomyr, 10008, Ukraine

tel.: +380 67 590 6551

e-mail: o.d.kovalchuk@gmail.com